

patere, quia incomprehensibilia judicia ejus, et investigabiles viæ eius.

VERS. 7. — *Moyses centum et viginti annorum.* Si ab uno per naturalem ordinem usque ad quindecim singulorum numerorum summas conjunxeris, unum scilicet et duo et tria, et deinceps, centum et viginti fiunt. Quindenarius vero ex septem et octo conficitur, septem ad sabbatum refertur, octo ad circumcisionem, quia octava die circumcidebatur puer. Si vero ad Novum Testamentum respicias, habes septem dona Spiritus sancti, et in octavo resurrectionem Christi, centum et viginti ergo eos significant qui vel in Veteri Testamento Legis et Evangelii præcepta implere student.

Moyses centum et viginti annorum. Hoc significat tam eum quam cæteros patres Veteris Testamenti post perfectionem mandatorum Dei, quæ est in duobus præceptis charitatis, per gratiam Christi et sanguinis redemptionem, æternæ quieti et futuræ vitæ aptos esse; quorum *oculus non caligavit*, piæ scilicet intentionis intuitus nubilo non fuit obscuratus, *nec dentes malitiæ moti*, quia non est perturbatus tempestate vitiorum, ordo discretionis eorum centum et viginti sunt anni legislatoris quo numero confirmata est altitudo Salomonici templi. Primitiva quoque Ecclesia post passionem et resurrectionem, Dominique ascensionem hoc numero virorum gratiam Spiritus sancti accepit. Quindecim namque qui ex septem et octo constant, futuram vitam significant quæ nunc geritur in sabbato animarum et perficietur in resurrectione corporum. In trigonum quoque quindenarius ductus, id est cum partibus suis adnumeratus, efficit centum et viginti. Apte ergo centenario et vicenario electorum beatitudo in futura vita signatur, et tertium domus Dei cœnaculum consummatur, quia post fidelium labores, post requiem animarum plena Ecclesiæ felicitas in resurrectionis gloria complebitur.

VERS. 8. — *Fleveruntque.* Quia regnavit mors etiam in eos qui non peccaverunt ab Adam usque ad Moysen: ideo lacrymæ prosequuntur ad inferos descendentem.

(*HIERON., epist. ad Paulam.*) Non mirum si Moysi et Aaron, etc., usque ad sed intrinsecus esse, id est voluntati Domini ministrare.

Et completi. Hinc videtur orta consuetudo, ut fidelibus mortuis triginta diebus pietatis officia persolvantur.

VERS. 9. — *Posuit super eum.* In Scripturis suis testimonium ei perhibuit dicens: *Prophetam Deus suscitabit*, etc. (*Deut. xviii*), unde: *Si crederetis Moysi, crederetis forsitan et mihi* (*Joan. v*).

VERS. 10. — *Et non surrexit*, etc. Hoc (ut fertur) Esdras de suo adjecit, qui bibliothecam a Chaldæis exustam divino sensu reparavit, et litteras quibus Judæi nunc utuntur invenit, unde et *velox scriba* appellatus est.

Et non surrexit propheta. Quia Moyses omnibus prophetis Veteris Testamenti præstantior: unde Judæi arroganter dicunt: *Nos Moysi discipuli sumus* (*Joan. ix*). Sed postquam Dominus prophetarum incarnatus venit in mundum, omnis illa prior dignitas et umbra futurorum cessavit: quia *lex et figura per Mosen data est: gratia et veritas per Jesum Christum, qui est finis legis ad justitiam omni credenti* (*Hebr. x; Joan. i; Rom. x*).

Et sepelivit eum in valle. Scilicet Dominus. Et per hoc significatur quod amoto impedimento naturæ per Christum anima munda separata ascendit ad Deum: et corpus quod sepelitur in terra remanet usque ad judicium. Ecclesiastes xii: *Donec pulvis revertatur in pulverem unde erat, et spiritus redeat ad Deum qui dedit illum. Quem reditum prosperum nobis concedat, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.*

LIBER JOSUE BEN NUN.

Hebraice *YEROSUA (יְרוּשָׁא)*.

PROTHEMATA IN LIBRUM JOSUE.

PREFATIO.

(*HIERON., Div. Biblioth., tom. VIII, col. 461.*) Tandem finito Pentateucho Moysi, velut grandi fœnore liberati, ad Jesum filium Nave manum mittimus, etc.

(*ADAMANTIUS, hom. 1 in Josue.*) Donavit Deus nomen quod est super omne nomen Jesu Christo: hoc autem est *Jesus*. Ideo in nomine Jesu omne genu flexitur, caelestium, terrestrium et infernorum. Et quia hoc est nomen super omne nomen, idcirco nullis retro generationibus nominatum est. In Genesi justos multos legimus, et nullus eorum nominatus est *Jesus*.

D In Exodo hoc primum invenio (*Exod. xvii*), etc., usque ad dum peccamus, et regnant in nobis vitia passionum, quamvis relictis idolis ab Ægypto exisse videamur, opprobrium tamen Ægypti non est ablatum a nobis. Si vero secundo fueris circumcisus, abscideris a te omne vitium, iræ, superbiæ, invidiæ, libidinis et hujusmodi, abstergentur opprobria Ægypti, et translatus in terram promissionis, cœlestem hæreditatem accipies per Jesum Christum Dominum nostrum.

CAPUT PRIMUM.

VERS. 2. — *Moses servus* (*ADAMANT., hom. 2 in*

Josue.) *Moses famulus meus mortuus est.* Adverte A quomodo regnat Jesus, etc., usque ad spiritualis Moses est qui vivit in spiritu.

Surge et transi, etc. Nunc ergo exsurgens, transi Jordanem istum, etc. Vide quomodo minister fuerit Mosi Jesus Filius Dei. *Cum venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege* (Gal. iv), quia factus sub lege Mosi, factus est minister Mosi. Et factus est Christi minister circumcisionis ad confirmandas promissiones Patrum.

VERS. 3. — *Omnem locum,* etc. (Orig., hom. 2 in Jos.) Littera legis humi posita est, et deorsum jacet, etc., usque ad ut non solum efficiaris hæres Dei, sed cohæres Christi.

VERS. 4. — *A deserto et Libano,* etc. (Orig., ibid.) Eremum et Antilibanum. Non dixit *Libanum*, sed B *Antilibanum*, etc., usque ad Ecclesia ex gentibus congregata per Jesum Christum.

(Aug., quæst. 1 in Josue, tom. III.) Ex hoc testimonio et aliis probatur Moses defunctus, ut Dei famulus et Deo placens, quamvis in eo illa vindicta completa sit, ne terram promissionis intraret. Ex quo datur intelligi Deum etiam in bonis servis suis aliqua corporaliter vel temporaliter vindicare, et tamen eos inter vasa honesta et utilia habere.

Præcepitque Josue. (Aug., quæst. 2.) Quæritur quomodo hoc præcepit, postquam Dominus exhortatus est eum, etc., usque ad dispositio ejus Jethro suggerente divinitus mutatur.

Rubenitis quoque. (Adam., hom. 3 in Josue.) Consideremus quam formam teneant duæ et semis tribus, etc., usque ad qui terram fluentem lac et mel in amaritudine malitiæ detinent.

CAPUT II.

VERS. 1. — *Misit ergo,* etc. (Beda in Josue.) Jericho civitas mundus est, ad quem Dominus Christus ad perscrutandos mores hominum duo Testamenta direxit. Nam in eo ut credentium fidem aut rebellium perverciam plenius comprobaret, ante adventum judicii sui, quasi exploratores duos, Legem et Evangelium destinavit.

(Adam., hom. 3.) Mittuntur a Jesu exploratores in Jericho, etc., usque ad si in misericordia Domini sui intellexerit bonitatem.

VERS. 16. — *Ad montana conscendite,* etc. (Adam., hom. 3.) Dat sapiens meretrix consilium mysticum et cœleste, etc., usque ad quæ aliquando meretrix erat, mundata est in aqua et Spiritu sancto et in sanguine Christi.

CAPUT III.

VERS. 3. — *Cum videritis arcam testimonii Dei nostri, et sacerdotes, et Levitas portantes eam,* etc. (Aug., quæst. 3 in Josue.) Longe jussum est arcam præcedere, etc., usque ad nube subtracta, tanquam velamine ablato.

Præcedite populum. (Orig., hom. iv.) Per sacerdotes deducitur populus, et iter agit ad terram re-promissionis magisterio sacerdotum. Et infra: Ipsi

enim sunt qui edocent populum exire de Ægypto, de erroribus scilicet mundi, et transire per eremum vastam, id est, tentationum genera diversa transcurrere.

VERS. 7. — *Hodie incipiam exaltare te,* etc. (ib., ubi supra.) Multa prodigia in eremo gesta sunt, et nusquam dicitur exaltatus Jesus. Ubi vero transitur Jordanes, dicitur ad eum: *Hodie incipiam exaltare te,* etc. Exaltatio enim Jesu in conspectu populi a baptismo sumit exordium. Qui enim baptizantur, in morte ipsius baptizantur, cujus mors in crucis exaltatione completur. Merito ergo cuique fidelium tunc primum Jesus exaltatur, cum ad mysterium baptismi pervenit. Unde: *Exaltavit illum Deus, et donavit illi nomen quod est super omne nomen,* etc.

VERS. 9. — *Domini Dei vestri,* etc. (Adam., hom. 4 in Jos.) Peccatori omnis creatura hostis est, etc., usque ad: *qui convertit petram in stagna aquarum, et rupem in fontes,* etc.

VERS. 10. — *Chananeus,* possidens, vel possessio, vel negotiatores, vel motabilis. *Hethæus,* formidans sive stupens. *Hevæus,* lapides colligens. *Pheræus,* separans, sive disseminans. *Gergæus,* colonum applica, vel colonum ejiciens, sive advena appropinquans. *Amorrhæus,* amarus vel loquens. *Jebusæus,* calcantes, vel præsepe eorum.

VERS. 15. — *Messis impleverat.* LXX: *Sicut in diebus messis tritici.* Hoc incredibile videtur regionibus nostris, ibi autem (sicut perhibent qui noverunt) in C initio veris est messis tritici: tunc autem illævus redundat et impletur amplius quam per hiemem.

VERS. 16. — *Steterunt aquæ descendentes,* etc. (Adam., hom. 4.) Non absque mysterii ratione arbitrator scriptum, etc., usque ad et unus Spiritus quo omnes purificantur in baptismo, et unus Deus Pater omnium.

CAPUT IV.

VERS. 7. — *In æternum.* (Aug.) Quomodo in æternum, cum celum et terra transeant? An quoniam æternum aliquid significat, cum ipsi æterni esse non possint? Quamvis possit quod in Græco est Latine dici usque in sæculum.

VERS. 10. *Festinavitque populus et transit,* etc. (Adam., hom. 2.) Qui mare Rubrum transierunt, baptizati sunt in Moysæ, etc., usque ad cum jam non sit qui exterreat filios Israel.

VERS. 14. — *In die illo,* etc. Semper exaltatus est Jesus apud Patrem; sed opus est ut in conspectu nostro exaltet illum Deus, id est, ut altitudinem divinitatis ejus cognoscamus. Hoc autem fit, si Jordanem transierimus, et variis sacramentorum munitis ad futura bella armemur.

VERS. 16. — *Præcipe sacerdotibus.* (Aug. in Josue.) Manda sacerdotibus portantibus arcam testamenti, etc., usque ad quia in rei venturæ testimonium datum fuit Vetus Testamentum.

Populus autem. (Adam., hom. 2.) Non sine causa signatur quando veniunt ad Jordanem, etc.,

usque ad ut multas perfectiones ad unum diem pendere significant

Duodecim quoque, scilicet mysterium agni in Ægypto præceptum est, quia eodem die quo errores mundi fugimus, terram promissionis ingredimur. Tota enim vita præsens una dies est : hodie ergo, id est, dum vivimus, ad perfectionem festinemus, nec in crastinum differamus.

Duodecim quoque. (ISID.) Transeunt filii Israel Jordanem sustulerunt de medio fluminis duodecim lapides quos pro testimonio posuerunt in loco secundæ circumcisionis, ad signandum nobis, ut dum de lavacro consurgimus, apostolicæ vitæ exempla firmissima nobiscum portare debeamus, quorum semper testimonium ad imitamenta virtutum intueamur.

CAPUT V.

VERS. 2. — *Circumcide secundo Israel.* (AUG., *quæst. 6. in Job.*) Queritur cur dixerit, *Iterum*, etc., usque ad aut ab aliquibus hæreticis ab Israelitarum societate segregatis?

Fac tibi cultros lapideos, etc. (ISID. in *Job.*) Dicant Judæi quomodo potest quis secundo circumcidi circumcisione carnali? etc., usque ad quia per unum membrum macula in omne corpus diffunditur.

VERS. 5. — *Populus autem.* (ADAM., *hom. 6.*) Qui non obedientes fuerant mandatis Domini, in circumcisi dicuntur. Ex quo intelligitur illos appellari incircumcisos qui non obediunt mandatis Dei; quia vero omnem animam diligit Deus, misit Jesum Filium Dei, qui et dignos et indignos circumcideret, non filium Nave, qui non vere et perfecte circumcidit populum, sed Jesum Filium Dei, qui vere corpus et animam purgavit ab omni inquinamento peccati.

VERS. 8. — *Postquam autem.* Circumcisi vero filii Israel requieverunt in eodem loco, sedentes in castris, usque dum sanarentur. Non sufficit circumcidi; necesse est post circumcisionem sanari, et cicatricem in vulnere obduci. Circumcidi ergo per Jesum est vitia et consuetudines pravas, et pessima instituta deponere, et quidquid ab honestatis regula discordat abscindere. Sed hoc facientes, quadam difficultate constringimur, cum quodam dolore animi consuetudinis culpam novella institutione vitamus: hoc ergo tempore velut in dolore circumcisionis nostræ dicimur residere, usquequo cicatrice obducta sanemur, id est nova instituta absque difficultate impleamus, et in usum vertatur quod prius insolitum et difficile videbatur; et tunc merito dicitur nobis: *Hodie abstuli opprobrium Ægypti a vobis*

Et fecerunt. Postquam ablatum est opprobrium Ægypti, fecerunt filii Israel pascha quarta decima die mensis. Nec enim ante circumcisionem, nec post, antequam sanarentur, poterant carnes agni comedere: vides ergo quia nemo immundus facit pascha, nemo incircumcisus. Unde: *Pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque festum celebremus diem, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ et nequitie, sed in azymis sinceritatis et veritatis* (I Cr. xvi).

Et fecerunt. (ISID. in *Jos.*) Post Evangelii circumcisionem, statim in loco revelationis pascha celebratur, et Agnus immolatur, qui tollit peccata mundi; et deficiente manna typicæ legis, primum comedit populus panem corporis Christi, quem incorrupta repromissionis terra, id est virgo Maria, protulit, cujus granum in terra cadens fructum plurimum attulit. Nota ordinem: postquam Jesu Christo duce, per lavacri fluentia transimus, et per fidem spirituall circumcissione signamur, tunc demum pascha celebramus, id est immolatum Christum credimus pro salute mundi, et credentes statim pane Domini corporis pascimur.

VERS. 11. — *Et comederunt*, etc. (ADAM., *hom. 6.*) Quando vero exiit populus de terra Ægypti, etc., usque ad Quomodo enim putatur meliorem cibo cessante deteriorem successisse.

(JUSTIN., *Dialog.*) Deus in principio, ante omnes creaturas, ex seipso genuit potentiam quamdam rationalem, quæ et Gloria Domini vocatur, interdum etiam Filius Sapientia, Angelus, Sermo, Deus, Dominus. Aliquando etiam Magistrum militiæ se dicit, quando humana specie apparuit Jesu Nave filio.

Et vidit virum. (ADAM., *hom. 6. in Josue.*) Factum est cum esset Jesus in Jericho, etc., usque ad qui accepto regno regressus est.

VERS. 15. — *Cecidit Josue pronus*, etc. Queritur potest utrum angelo se prostraverit, eumque Dominum dixerit, an potius quia intellexit Deum esse, intelligens a quo missus fuerit, ipsum Dominum dixerit, eique se prostraverit.

(ORIG., *hom. 6. in Josue.*) In Jericho est Jesus, etc., usque ad continuo libenter adhæret nobis et assistit Deus.

CAPUT VI.

VERS. 1. — *Jericho autem*, etc. (ISID., in *Jos.*, cap. 7.) Jericho luna interpretatur, etc., usque ad id est, extra Ecclesiam nemo salvatur.

VERS. 8. — *Cumque Josue.* (ADAM., *hom. 5. in Jos.*) Jericho tubis sacerdotum subruitur, etc., usque ad et philosophorum dogmata.

VERS. 17. — *Sitque civitas* (ADAM., *hom. 7.*) Custodite vos ab anathemate, etc., usque ad et populum Dei vinci faciunt.

VERS. 20. — *Igitur.* (ID.) Omnis populus dicitur ululasse ululatu magno, etc., usque ad homines sæculi nitabantur.

Et clangentibus. Unusquisque nostrum debet hæc in semetipso complere. Habes in te Jesum ducem per fidem. Fac tibi tubas ductiles ex Scripturis sanctis, inde duc sensus, inde sermones; ideo enim tubæ ductiles dicuntur. In ipsis cane, id est in psalmis, in hymnis, in canticis spiritualibus. Si in talibus cecineris tubis, et septies arcam testamenti circumtuleris, id est si legis mystica præcepta ab Evangelicis non separet tubis, sic etiam jubilationis consensum de temetipso exigas, id est si cogitatio-

num et sensuum tuorum populus concordem semper A
et consonam proferat vocem; et si non aliquando
verum dicas, aliquando adulaudo mentiaris, si non
modo blandus remissionem, modo truculentus ira-
cundia; et si non intra te caro concupiscat adversus
spiritum et spiritus adversus carnem, vocem jubi-
lationis emitte, quia tibi victus est mundus. Hinc
Paulus dicebat: *Mihi autem absit gloriari, nisi in
cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi
mundus crucifixus est, et ego mundo (Gal. v).*

Muri illico. In adventu Jesu muri Jericho subversi
sunt, in adventu Christi vincitur mundus. Unde
Paulus: *Quod erat contrarium nobis, tulit de medio,
affigens illud cruci, et exuens principatus et potestates
traduxit libere triumphans eos in ligno crucis (Col. 2).*
Ex his verbis intelligo quod videntes pugnam Jesu,
coelestes virtutes, principatus et potestates, alliga-
tum fortem, et vasa ejus diripi, increpauerunt coe-
lestibus tubis, quia, alligato principe mundi, victus
est mundus, et vocem jubilationis, in triumpho
Christi, coelestis exercitus dedit (*Matth. xii*). Vere
ergo liberatus est populus gentium qui hanc jubi-
lationem novit, et mysteria agnoscit et credit.

*Vers. 23. — Ingressique juvenes eduxerunt (ADAM.)
Rahab meretricem, et omnem domum patris ejus vivifi-
cavit Jesus, etc., usque ad et qui erant primi facti
sunt novissimi.*

CAPUT VII.

*Vers. 1. — Iratusque est Dominus, etc. (ADAM.,
hom. 7.) Non otiose transcurrendum est, etc., usque
ad quam mecum ire in gehennam.*

(*Aug., quæst. 8 in Josue.*) Quæri solet quomodo
juste pro peccatis alterius in alios vindicetur, etc.,
usque ad quod in suo judicio facit ipse, quo pote-
stas humana non aspirat.

*Vers. 21. — Regulamque. (ADAM., hom. 7.) Fura-
tus est autem linguam auream, etc., usque ad* quod
furanti exstitit causa peccati.

*Regulamque. LXX: Linguam, hæreticorum scilicet
dogmata, vel superstitiosa sæcularium litterarum
studia. Hæc enim est lingua aurea, luculento sermone
aptata. Hanc furati sunt hæretici de Jericho, quasi
auream regulam, qui philosophorum sectam conati
sunt inducere in Ecclesiam: quorum anathemate
multi perduntur, et quasi acervo lapidum multitu-
dine peccatorum extinguuntur: quorum ductor
diabolus, qui per illorum impietatem fidelium quos-
dam vicerat, rursus superatus vincitur, et a populo
Dei suspensus, crucis virtute necatur.*

(*Isid., in Jos.*) Jericho mundum significat: de
anathemate ejus in tabernaculo suo abscondit, qui
sæculares mores Ecclesiæ secretis inserit; qui sub
cultu Dei manens, solemnitates sæculi vel specta-
cula diligit; qui sortilegos aruspices et augures in-
quirat, vel cætera facit quæ in Jericho, id est in sæ-
culo habebantur.

*Lapidavitque eum. (Aug., quæst. in Jos.) Quæritur
eum Dominus eum qui furtum fecerat, etc., usque
ad peccato suo secum consumptis mori.*

CAPUT VIII.

*Vers. 1. — Dixit autem Dominus, etc. (ADAM.,
hom. 8.) Primo propter peccata victi sumus, etc.
usque ad* qui sequuntur Jesum, ab onere legis.

(*Aug., quæst. 10 in Jos.*) Cum quis justum bel-
lum susceperit, etc., *usque ad* non tam auctor belli
quam minister judicandus est.

(*Id., quæst. 11.*) Quærendum est utrum omnis
fallendi voluntas pro mendacio putanda sit, et si ita
est, utrum possit esse justum mendacium, quo ille
fallitur qui dignus est falli. Et si non hoc quidem ju-
stum reperitur, restat ut secundum aliquam signifi-
cationem hoc quod de insidiis factum est, ad verita-
tem referatur.

B *Vers. 15. — Et fugientes. (ADAM., ibid.) Quid,
putas, Jesus fugiens significet? etc., usque ad* qui
fugit fornicationem, dolum, mendacium et hujus-
modi.

*Vers. 24. — Igitur omnibus interfectis. (ADAM.,
ibid.) Percusserunt eos in ore gladii, etc., usque ad*
pro palma victoriæ et virtutis merito coronari?

*Vers. 29. — Regem. (Id., homil. 8.) Rex Hai in
ligno gemino suspenditur, etc., usque ad* de diabolo
autem ait: *Novissimus inimicus destruetur mors, etc.
(I Cor. xv.)*

(*Id.*) *LXX: In gemino ligno, hoc est lignum scien-
tiæ boni et mali, etc., usque ad* Ipse est novissimus
Adam in spiritu vivificante.

C *Vers. 30. — Tunc ædificavit, etc. (ADAM., hom.
9.) Ædificavit Jesus altare Domino Deo Israel, etc.,
usque ad* qui ad altaris constructionem digni sunt.

*Vers. 33. — Omnis autem. (Orig., hom. 9.) Et
omnis Israel et presbyteri, etc., usque ad* implendo
scilicet opere quæ scripta sunt in lege.

*Ut advena. (Id., ibid.) Sed et proselytus et indi-
gena simul, etc., usque ad* et poenas peccatoribus
constitutas, caveant incurrere eas.

*Post hæc legit. (ADAM., ibid.) Refertur, etc., usque
ad: ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis (II
Cor. ii).*

*Vers. 35. — Nihil ex his. (Id.) Non erat sermo ex
his quæ mandavit Moses, etc., usque ad* vel qui jam
sociari fidelibus student.

CAPUT IX.

*Congregati, etc. (ADAM., hom. 9 in Jos.) Ex his
quæ gesta sunt, etc., usque ad* conteretur Satanus sub
pedibus servorum ejus (*Rom. xvi*).

*Vers. 3. — At hi qui, etc. (Id., hom. 10.) In domo
Patris mei mansiones multæ sunt (Joan. xiv), etc.
usque ad* libertatem pristinam revocantis verba non
audias, *fiat peccati servus in æternum.*

*Vers. 19. — Juravimus. (Aug., quæst. 13 in Jos.)
Quæritur quomodo jurationem hanc servandam cre-
diderunt Hebræi Gabaonitis, etc., usque ad* si quod
ira perturbatus juraverat, non fecisset, quam si per-
fecisset.

(*Isid. in Jos.*) Gabaonitæ significant eos qui cre-
dunt, et erga servos Dei devoti vel Ecclesiæ cultum

videntur habere, nihil tamen emendationis vel devotionis vel innovationis habent in moribus, tales tantummodo quoddam signum salutis intra Ecclesiam temporaliter præferunt. Inter spirituales autem, id est inter sanctos Dei, regnum æternum vel libertatem non consequuntur.

CAPUT X.

VERS. 4. — *Ascendite ad.* (ORIG., *hom. 11 in Josue.*) Cum se anima verbo Dei sociat, etc., usque ad et discutit adventum noctis.

Congregati igitur, etc. (AUG., *quæst. 15 in Jos.*) Quæritur quomodo rex Hierusalem, etc., usque ad et tamen universa terra illa originaliter terra Chanaan vocatur.

VERS. 7. — *Ascenditque Josue,* etc. (AUG., *quæst. 14.*) Cum obsessi Gabaonitæ a regibus Amorrhæorum misissent ad Jesum, etc., usque ad et hanc eorum fidem quodammodo remuneravit.

Fugerant enim quinque reges, etc. (ADAM., *hom. 11 in Josue.*) Quid est quod dicit, etc., usque ad hoc est enim Hierusalem aliquando fuisse sub rege Adonisedec, vel alias civitates sub aliis.

(ADAM., *ibid.*) Jesus interficit inimicos non credulitatem docens, etc., usque ad solus in te regnet Jesus Christus.

VERS. 19. — *Vos autem nolite stare.* (ADAM., *hom. 12.*) Bella Jesu et regum atque hostium strages, etc., usque ad : quia Dominus Deus tradidit vobis omnes inimicos in manus.

(ADAM., *hom. 13.*) Omnia hæc in figura contingebant illis. Scripta sunt autem propter nos, etc., usque ad in hæreditatem terræ sanctæ in parte Israelitica extinctis hostibus nostris (*Ephes. 11*).

CAPUT XI.

VERS. 1. — *Quæ cum audisset Jabin,* etc. (ADAMANT., *hom. 24 in Jos.*) Has scripturas ante adventum Christi cum legeret Israel secundum carnem etc., usque ad ut expugnent nos, qui sequimur Jesum Salvatorem nostrum, sed Dominus ait : *Ne verearis a facie eorum,* etc.

VERS. 11. — *Cras enim eadem hora.* (ADAMANT., *hom. 14 in Jos.*) Video quod hodie omnes illos non possumus opprimere, nec cunctos interficere : in crastino perimentur, id est post consummationem mundi, cum dicitur eis : *Ite in ignem æternum quem præparavit Deus diabolo et angelis ejus* (*Matth. xxv*). Tunc enim si vicerimus sequentes Jesum ducem, percipiemus regnum quod præparavit Deus sanctis suis per Jesum Christum.

(*Id.*, *hom. 15.*) Nisi hæc bella figuram spiritualium gererent, etc., usque ad fecit ergo Jesus sicut præceperat ei Dominus.

(ORIG.) Hoc ergo secundum mandatum Dei Jesus implevit, etc., usque ad quæ est Christus, et ipso jubente jugulandæ, ut nihil in nobis resideat quod respiret.

VERS. 12. — *Et omnes,* etc. (ADAM.) In omnibus nobis regnavit peccatum et fuit in omnibus, etc.,

A usque ad nec implem præceptam quod dedit Dominus Jesus.

Sicut præceperat ei Moses, etc. Hic est sermo legis secundum illud : *Habent Mosen et prophetas, audiant illos* (*Luc. xvi*). Lex ergo præcepit nobis omnes reges peccati interficere, qui nos provocant ad peccatum. Sic fecit Jesus, nec quidquam transgressus est. Ipse est enim qui perimit vitia in nobis et regna peccati. Ipse etiam Christus omnia quæ præcepit Moses in lege fecit, unde : *Misit Deus Filium suum factum ex muliere* (*Gal. iv*), etc. Omnia enim, quæ lex mandavit, implevit, ut nos redimeret a maledicto legis, qui ait : *Non veni solvere legem, sed adimplere* (*Matth. v*).

VERS. 15. — *Sicut præceperat Dominus Mosi servo suo, ita præcepit Moses.* (AUG., *quæst. 16 in Jos.*) Non putanda est crudelitas, quod nullum vivum in civitatibus sibi traditis dimisit Jesus, quia Deus hæc jusserat. Qui autem hic existimant ipsum Deum fuisse crudelem, et ideo Veteris Testamenti verum Deum fuisse auctorem credere nolunt, tam perverse de operibus Dei quam de peccatis hominum judicant, nescientes quo quisque dignus sit, et magnum putantes malum, cum casuri dejiciuntur et mortales moriuntur.

VERS. 19. — *Non fuit.* (AUG., *quæst. 17.*) Quæritur quomodo hoc verum sit, cum nec postea a tempore judicium nec regum omnes omnino illarum septem gentium civitates capere potuerint Hebræi ? Sed aut sic intelligendum est quod ad nullam civitatem belando accessit Jesus quam non cepit, aut certe nulla earum capta, sed earum quæ in regionibus supra memoratis fuerunt. Enumeratæ sunt enim regiones in quibus fuerunt civitates de quibus facta est ista conclusio, et omnes cepit bello.

(ADAM., *hom. 15.*) Et accepit Jesus omnes in bello qui exierant ad bellum, etc., usque ad cum opera eorum non facimus.

(AUG., *quæst. 18 in Jos.*) Quia per Dominum factum est confortari cor eorum, etc., usque ad partim pugnando caperent.

VERS. 23. — *Quievitque.* (ORIG., *homil. 15.*) Non sub Jesu filio Nave, sub quo nunquam fere cessavit a bellis, sed sub Jesu Christo. Venisti enim ad Jesum, et in baptismo peccatorum remissionem consecutus es ; jam in te non pugnat caro adversus spiritum et spiritus adversus carnem (*Galat. v*). Cessavit ergo terra tua a bellis, si tam mortem Jesu in corpore tuo circumferas, ut cessantibus omnibus in te præliis, verus pacificus efficiaris, et voceris filius Dei. Sed hoc fiet cum bella transegeris, et adversarios subegeris : tunc requiesces sub vite tua, quæ est Christus, et sub ficu tua, quæ est Spiritus sanctus.

CAPUT XII.

VERS. 1. — (HIER., *de Loc. Hebr.*) Astaroth Carnaim, terra gigantum, quondam, in supercilio Sodomorum quos interfecit Chodorlaomor. Sunt hodieque duo castella in Batanea hoc vocabulo,

novem inter se milliariibus separata. Edrai, ubi in-
 terfectus est Og rex Basan, gigas. Nunc autem est
 Adara, insignis civitas Arabiæ, vigesimo quarto
 lapide ab Osdra. Esebon civitas Schon regis Amor-
 rhæorum, in terra Galaad : quæ cum fuisset ante
 Moabitarum, ab Amorrhæis belli jure possessa est.
 Salecha civitas regis Og, in regione Basanitide.
 Machati urbs Amorrhæorum super Jordanem, juxta
 montem Ermon. Jarinuth civitas quam subvertit
 Jesus, in tribu Juda, quarto distans ab Eleutheropoli
 lapide, juxta villam Eschaol. Lachis in tribu Juda.
 Meminit hujus Isaias et Jeremias, et nunc est villa
 in septimo milliario ab Eleutheropoli. Erma fuit in
 sorte Simeon, sive Juda, etc.

CAPUT XIII.

(ADAM., hom. 16 in Jos.) Presbyteri et seniores
 non pro longæva vita dicuntur, etc., usque ad sicut
 in omnibus princeps est, quia caput omnium est.

VERS. 1. — *Terraque.* (Id.) Alia littera : *Et terra
 relicta est multa valde.* Superius dictum est, etc.,
 usque ad qui vero ex necessitate subjicietur, cum
 novissimus inimicus destruetur mors, non erit in
 gratia.

VERS. 6. — *Universique.* (ADAM., hom. 16.) Cum
 plurimas gentes enumerasset Jesus, de solis Sidoniis
 dixit : *Et omnes Sidonios ego exterminabo a facie
 filiorum Israel.* Sidonii vero interpretantur vena-
 tores. Hi sunt dæmones de quibus dicit Propheta :
Laqueos paraverunt pedibus meis (Psal. Lvi). Istos
 exterminat Dominus, ut non sit qui laqueos tendat
 et retia ad decipiendas animas : et requiescat unus-
 quisque sub vite sua et sub ficu sua.

VERS. 7. *Et nunc.* Post hoc autem legitur quia
 Moses dedit hæreditatem quibusdam, et postea Jesus
 secundum præceptum Domini distribuit hæredita-
 tem. Per Mosen, legem intellige : qui secundum
 legem vixerunt, primi hæreditatem receperunt, sed
 extra terram promissionis. Cumque eam accepis-
 sent, non eam possident, neque dividunt inter se ;
 sed expectant usquequo eis per Jesum distribuatur
 in sortem. Hiñc Apostolus ait : *Hi omnes testimo-
 nium habentes per fidem nondum consecuti sunt pro-
 missiones, Deo pro nobis aliquid melius providente, ne
 sine nobis consummarentur (Hebr. xi).* Habent igitur
 jam promissionem suam et requieverunt, digni ju-
 dicati per Mosen capere hæreditatem suam, sed
 adhuc pugnant pro his qui sub Jesu militant. Omnes
 enim Patres qui ante nos dormierunt, pugnant no-
 biscum et orationibus adjuvant, unde : *Ablinget
 synagoga illa hanc synagoga, sicut ablingit vitulus
 herbam viridem de campo.* Synagoga enim Domini
 quæ nos præcessit, ore et lingua consumet omnem
 contrariam synagoga, id est, orationibus consumet
 adversarios nostros. Orationibus ergo et verbi Dei
 meditatione et opere et sensu recto pugnandum est.

(ADAM., hom. 17.) Sicut umbræ exemplari deser-
 viunt cœlestium, etc., usque ad per Jesum accipiunt
 hæreditatem.

A *Tribui.* Levitis autem neque Moses dedit hæredita-
 tatem, neque Jesus. *Quia ipse Deus est hæreditas
 eorum.* Hi sunt forte qui in Ecclesia, virtute animi
 et meritorum gratia alios præcedunt. Hi sunt forte,
 qui in populo salvandorum sapientiæ et scientiæ
 operam tribuunt et mentem suam puram custodiunt,
 et omnibus præclaris virtutibus excolunt et simpli-
 ciores docent quomodo veniant ad salutem : horum
 hæreditas ipse Dominus est, qui est sapientia, quam
 præ cæteris omnibus dilexerunt.

VERS. 15. — *Tribui filiorum Ruben, etc. (Id.)* In-
 venio tamen aliquam differentiam in his quæ Moyses
 distribuit, etc., usque ad : *Cæcus cæco ducatum præ-
 bens in foveam cadet cum eo.*

VERS. 32. — *Hanc.* (ADAM., hom. 18 in Jos.)
 B *Discamus ex lege, etc., usque ad : Jesus et Eleazar
 simul ad dividendam terram.*

CAPUT XIV

VERS. 2. — *Sorte omnia dividentes, etc. (Id.)*
 Deletis gentibus, Josue sorte dividit populis terram
 promissionis : Christus quoque a facie fidelium suo-
 rum, gentes, id est gentilium errorum spiritus, eje-
 cit, et sorte divisit terram, unicuique propria dona
 tribuens.

VERS. 3. — *Duabus.* (Id.) Moses trans Jordanem
 duabus tantum tribubus, usque ad perfectio ergo et
 summa omnium honorum, in Spiritu sancto est.

Absque. (Id.) Levitæ non accipiant hæreditatem
 terræ, etc., usque ad ut possint dicere : *Dominus
 pars hæreditatis, etc. (Psal. xv.)*

VERS. 4. — *Nec acceperunt.* (Id.) Habitacula Levi-
 tis, etc., usque ad qui dispensatione omnium vi-
 vunt.

VERS. 6. *Locutus.* (ADAM., hom. 18.) Caleb primum
 hæreditatem accepit a Jesu, usque ad ipse enim
 omnia edocuit et aperuit ; ipse revelavit Paulo, quia
 lex spiritualis esset.

Nosti. (Id.) Hoc est quod dixit Dominus, etc.,
 usque ad quia omnia sapienter scripsit.

VERS. 11. — *Sic valens.* Sanctus enim similiter
 valet, et in præsentibus, et in præteritis ; et in novis,
 et in veteribus ; in Evangeliiis et in lege. Hoc ergo
 est quod dicit valere se sub Jesu, sicut tunc cum
 Moyse, quia in utriusque Testamenti mysteriis cor
 vigilans valet.

VERS. 12. — *Da ergo.* Nihil humile, nihil de-
 jectum sanctus requirit, sed montem excelsum, in quo
 sunt civitates magnæ et munitæ, quia civitates mun-
 itas occupat sapiens, et destruit munitiones, in
 quibus confidunt impii.

In quo. (ADAM., hom. xviii.) Civitates et muri,
 sunt impiorum dogmata, etc., usque ad sicut effectus
 est Deus Abraham, Deus Isaac, et Deus Jacob, in
 Christo Jesu.

VERS. 15. — *Et terra cessavit, etc. (ADAM., homil.
 19 in Jos.)* Non est hoc scriptum in distributione
 Moysi, sed in distributione Jesu. Si ergo vis dignus
 effici, qui hæreditatem consequaris a Jesu, oportet

te prius omnia bella finire et in pace consistere, ut A de carnis tuæ terra dicatur: quia cessavit terra a bellis.

CAPUT XV.

VERS. 1. — *Igitur sors filiorum Judæ, etc.* Cum consuetudo sit sanctæ Scripturæ quatuor partes orbis, quas axes vel plagas nominant, appellare, in descriptione finium tribus Judæ, duæ tantum nominantur. *Et facti sunt, inquit, fines filiorum tribus Juda secundum plebes eorum a finibus Idumææ, a deserto Sin ad occidentem.* Et cum descripsisset fines ab occidente, ait, *et ab oriente mare salsum, septentrionem vero et meridiem retinuit.* Fines ergo Judææ proximi sunt Idumææ finibus, quæ terrena interpretatur: post terrena enim statim sequuntur fines Judææ, sed a deserto, inquit, Sin, id est tentationum. Post tentationes ergo sequuntur fines hæreditatis Judæ. Oriens et Occidens nominantur vicina loca, quæ supra diximus, id est, confinia. Vallis quoque Ægypti vicina occidentalibus partibus designatur, quæ a deserto est ad occidentem. Ab oriente vero cinguntur fines mari salso. Post hæc a collibus, inquit, qui tendunt ad occidentem, et inde ascenditur ab occidente usque ad Cadesbarne, et sic protenditur ab occidente ad Cades. Hi sunt fines eorum ab Africa, et inde perrexit usque ad vallem Ægypti. Vide quomodo in occidentis partibus Africam Ægyptum et occasum nominat, ut sciat sibi quisque hæc esse transeunda, et ita demum ad tribum regiam pervenire, de qua ortus est Dominus noster. A finibus autem Idumææ est desertum Sin; ideo necesse est nos transire eremum tentationum, ut possimus pervenire in hæreditatem filiorum Juda. Ascendere quoque oportet ascensum collium Accabin, quod interpretatur scorpiones, quia transeundi sunt a nobis et calcandi scorpiones, de quibus scribit: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones, etc. (Luc. x.)* Qui ergo vult ingredi in hæreditatem tribus Judæ, ascendat istas ascensiones, calcet et evadat hos scorpiones. Forte hoc iter agenti Ezechiel dicebat Dominus, *Fili hominis, in medio scorpionum tu habitas (Ezech. ii).* Et sup, inquit, fines usque ad Cadesbarne. Cades interpretatur sanctum vel sanctificatio. Fines ergo Judæ usque ad sanctificationem perveniunt. Dicitur etiam ab orientis partibus Judæ esse mare salsum, et post hæc in parte ejus nominatur fons solis, et civitas solis, et in eadem tribu est etiam civitas litterarum. Oportet ergo omnem qui vult introire in partem filiorum Juda, transire prius mare salsum, id est, mundi hujus undas et turbines superare, et omnia hujus mundi evadere quæ pro sui incerto et lubrico, marinis fluctibus comparantur, ut possit ad Judææ terram pervenire, et ad fontem solis justitiæ, qui est fons aquæ salientis in vitam æternam, et postea civitatem solis justitiæ invenire. Est et in Ægypto civitas solis, sed illa hujus solis nomen accepit quem Pater celestis oriri jubet super bonos et malos (*Math. v*). Illa vero quæ est in Judæa, sanctorum tantum efficitur, quia

civitas Dei est, et fons ille supra dictus, fluvius effectus, lætificat civitatem Dei (*Psal. xlv*). Tu quoque si undique munitus sis, et continentia muro circumdatus, patientiæ et magnanimitatis turribus confirmatus, efficiaris civitas Dei. Si vero ad hoc lumen scientiæ Dei tibi addideris, et te sol justitiæ irradiaverit, efficiaris civitas solis, vel civitatem solis sorte hæreditabis. Si autem in lege Dei die ac nocte studueris, et de manu tua liber legis non recesserit, efficietur hæreditas tua civitas litterarum.

(ADAM., *hom. 20 in Jos.*) Non parum utilitatis confertur animæ, etc., usque ad sed cum transierit dies una et altera et tertia, suo tempore per occultos meatus, relata ad visum, cibi vel poculi virtus paulatim purgat aspectum.

B VERS. 15. — *Caleb vero.* (ADAM., *hom. 20.*) Initium distributionis Jesu, etc., usque ad Nota quod Caleb dicitur filius Jephone, et Othoniel filius Cenez, qui est Caleb junior, id est consanguineus.

VERS. 18. — *Sedens in asino. Cui.* (GREG., *lib. III Dialog., c. 34.*) Axa super asinum sedet, etc., usque ad ut prius irriguum superius, et post inferius poneretur.

VERS. 63. — *Jebusæum autem habitorem Jerusalem non potuerunt filii Juda delere.* (ADAM., *hom. 41 in Jos.*) Intelligimus spiritualiter habitasse Jebusæum cum Judæis in Jerusalem usque in præsentem diem secundum parabolam Evangelii, etc., usque ad hos non potuerunt ejicere filii Juda de Jerusalem usque in præsentem diem.

C *Jebusæum*, id est concubationem, scandalum scilicet in Ecclesia facientes, et qui percepta mysteriorum notitia, verbi Dei marcaritas impugnando conculcant.

(ORIG., *ubi supra.*) *Jerusalem* Visio pacis interpretatur, etc., usque ad sed non omnes simul ejici possunt.

In præsentem diem, id est sæculi æternitatem, more Scripturæ. Sed hoc ad litteram stare non potest: quomodo enim Jesus habitavit cum filiis Juda in Jerusalem, quando durat hoc sæculum, cum nec filii Juda habitent ibi in sæculum?

CAPUT XVI.

VERS. 1. — *Cecidit, etc.* (AUG., *quæst. 19 in Jos.*) Sequitur. VERS. 10. — *Habitavitque Chananæus.* Et habitabat Chananæus in Ephrem, etc., usque ad Unde apparet a LXX interpositum, qui factum esse novorant.

(GREG., *lib. IV Moral., c. 22.*) Chananæus, gentilis scilicet populus etc., usque ad quod ex se majora non subigit.

(ADAM., *hom. 21 in Jos.*) Ephrem interpretatur fructificatio, etc., usque ad Subjecit Chananæos filiis Ephrem.

CAPUT XVII.

VERS. 12. — *Nec potuerunt.* (ADAM., *hom. 22 in Jos.*) Chananæi tertio dicuntur esse in filiis Ephrem,

etc., *usque ad* exterminari a nobis dicitur Chanaanæus.

(ADAM., *nom.* 22.) Illud quoque prætereundum est, etc., *usque ad* in dotem transcribit.

VERS. 14. — *Locutique sunt.* (ORIG., *hom.* 22.) Post hæc videndum est, etc., *usque ad* ut naturalis vigor ingenitæ virtutis effulgeat.

Non poterimus ad montana. (ADAM., *ibid.*) Non sufficit nobis mons, etc., *usque ad* de Israelitis faciant Chananæos.

CAPUT XVIII.

VERS. 6. — *Mittam vobis.* (ADAM., *hom.* 23 in Jos.) In consuetudine hominum, etc., *usque ad* ut non alii daretur terrestris, quæ est figura cælestis

(ID., *hom.* 23.) Bethlehem quoque non sine certa ratione in fontem Judæ discernitur, etc., *usque ad* Unde Timotheo ait : *Memor esto verborum quæ commendo fidelibus hominibus, et his qui idonei sunt alios docere* (II Tim. II).

CAPUT XIX.

VERS. 1. — *Filiorum.* (AUG., *quæst.* 20 in Jos.) Et Amorrhæus permansit ut habitaret in Elon, etc., *usque ad* quod ille non faceret.

(ADAM., *hom.* 24 in Jos.) Juxta LXX mansit Amorrhæus habitare in Elon et in Sannanim, etc., *usque ad* Et abierunt filii Ephrem peragrarare terram secundum fines suos.

VERS. 49. — *Cumque.* (ADAM., *hom.* 24.) Vide mansuetudinem et humilitatem Jesu, etc., *usque ad* ut libenter Dominus Jesus introeat cordis nostri hospitium.

CAPUT XX.

VERS. 2. — *Separate urbes fugitivorum,* etc. (ORIG., *hom.* 34 in Num.) Ad civitates refugii confugiunt non omnes homicidæ, sed qui ignoranter homicidium commiserunt. Sunt enim aliqua peccata, quæ si proposito ac voluntate committimus, homicidas nos faciunt, et sunt alia quæ nos, si ignoranter admittimus, decernitur nobis, credo, et præparatur ex præcepto Dei aliquis locus, ubi ad certum tempus habitare debeamus, si qui non voluntaria peccata commisimus, si tamen mundi inveniamur ab his peccatis quæ voluntate commissa sunt. Et ob hoc secernuntur quædam civitates refugii.

CAPUT XXI.

VERS. 1. — *Accesserunt.* (ADAM., *hom.* 25 in Jos.) Omnes filii Israel acceperunt sortes suas in terra, etc., *usque ad* et recumbet cum Abraham, cum Isaac et Jacob in regno cælorum.

(ADAMANT. *hom.* 26.) Supra dictum est, etc., *usque ad* orbem terræ implevit, et dona spiritalia creditibus tribuit.

VERS. 39. — *Itaque.* (ISID.) Quod quadraginta duæ urbes accipiunt Levitæ, prædicatio significatur sanctorum. Ipsi enim possident doctrinam, quæ constat

ex decalogo legis, et quadrifario numero Evangelii, quasi quaterdenas urbes habentes : quibus etiam adduntur duæ; quia cuncta quæ prædicant, morali et mystico sensu annuntiant.

VERS. 41. — *Deditque Dominus.* (AUG., *quæst.* 21.) Quæritur cum Israel non solum usque ad diem mortis Jesu, etc., *usque ad* jam data fuerat in quamdam exercitationis utilitatem.

VERS. 42. — *Nullusque eis.* (ID., *quæst.* 22.) Quod ait, etc., *usque ad* antequam singulis tribubus sua loca defendenda dividerentur.

CAPUT XXII.

VERS. 1. — *Eodem tempore.* (ADAMANT., *hom.* 26 in Job.) Congregat Jesus filios Ruben et Gad, etc., *usque ad* omni impugnatione cessante.

VERS. 10. — *Cumque.* (ADAMANT., *hom.* 26.) Filii Ruben et Gad et dimidia tribus Manasse, etc., *usque ad* sit ergo unus grex, et unus pastor : illi justus, et isti justus Christiani.

VERS. 17. — *Multi.* (ADAM.) Cadebat ergo aliquando populus in deserto et moriebatur, etc., *usque ad* et ubi est verus Israel in Christo Jesu Domino nostro.

VERS. 29. — *Extracto.* (AUG., *quæst.* 32 in Jos.) Et in sacrificiis salutarium nostrorum. Quia pluraliter dicta sunt sacrificia, etc., *usque ad* Solus enim Salvator est ipse

CAPUT XXIII.

VERS. 14. — *En ego hodie ingrediar.* (AUG., *quæst.* 24.) Quod autem dicit Jesus, etc., *usque ad* ideo et hic ita hoc verbum interpretatum est.

CAPUT XXIV.

VERS. 3. — *Tuli ergo patrem vestrum.* (AUG.) Quod LXX habent, etc., *usque ad* quod est verum semen Abrahamæ.

VERS. 11. — *Pugnaverunt.* (AUG., *quæst.* 26 in Jos.) Clausis portis se murorum ambitu tuebantur, etc., *usque ad* armata defensio.

VERS. 12. — *Crabrones.* (AUG., *quæst.* 27.) LXX : *Vespas.* Id est forte translative acerrimos timoris aculeos, quibus quodammodo timoribus pungebantur fugerent, aut aereos occultos spiritus, quod in Psalmis dicitur, *per angelos malos*, nisi quis dicat, non omnia quæ facta sunt esse scripta, et velit veras vespas intelligi.

VERS. 19. — *Non poteritis.* (AUG., *quæst.* 28 in Jos.) Non poteritis servire Domino, etc., *usque ad* et postea superabundaret gratia per Jesum Christum, qui est finis legis.

VERS. 23. — *Auferte.* (AUG., *quæst.* 29 in Jos.) Quid est quod ait, etc., *usque ad* : *facie ad faciem cognoscamus eum* (I Cor. XIII).

(AUG., *quæst.* 30 in Jos.) Et disposuit Jesus testamentum, etc. Hæc verba qui altius perscrutantur, etc., *usque ad* : *sed omnes me dereliquerunt, quod non illis imputetur* (II Tim. IV).